

Uusi laki tulee voimaan: Kaupungeilla jopa puolet on pian oltava sähköautoja Direktiivi synnytti uuden suomalaisen digitalisaatioinnovaation liikenteen päästöjen vähentämiseksi

Elokuun alussa, 2.8. tulee Suomessa voimaan laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista. Laki perustuu niin sanottuun EU:n puhtaiden ajoneuvojen hankintadirektiiviin (Clean vehicles directive, CVD). Laki velvoittaa uhkasakon uhalla julkista sektoria huomioimaan päästöt uusien ajoneuvojen hankinnoissa. Kuntien ja kaupunkien lisäksi uuden lain piiriin kuuluvat myös muun muassa valtionyhtiöt, kuten Alko ja Yleisradio. EU:n hankintadirektiivin mukaiset kansalliset lainsäädännöt tulevat voimaan kaikissa EU-maissa. Suomelle on asetettu kokonaisvelvoite, että uusista julkisen sektorin henkilö- ja pakettiautohankinnoista 38,5 % tulee olla päästöiltään puhtaita. Tätäkin tiukemmat hankintakriteerit on asetettu 17:lle maamme suurimmalle kaupungille. Lakiin sisältyy myös määräys raportoida ajoneuvokaluston päästötiedot.

Uusi lainsäädäntö ei ole suinkaan ongelmaton. Kunnilla ei ole juurikaan tietoa omistamansa, vuokraamansa tai ostopalveluna käyttämänsä ajoneuvokalustonsa päästöjen nykytilasta. Kuntien ja kaupunkien hankinnat ovat hyvin pirstaleiset ja uuden kaluston hankinnassa kokonaispäästöjen selvittäminen on erittäin vaikeaa. Tilanne on hyvin samanlainen myös muissa EU-maissa.

Suomalainen Vediafi Oy on kehittänyt lain valmistelutyön kanssa samanaikaisesti uutta digitaalista innovaatiota, verkkopohjaista palvelua, Clean Vehicles Wizardia (CVW), joka on eräänlainen ajoneuvokannan päästöminimaattori. Se rekisteröi, analysoi ja raportoi ajoneuvojen päästöjä ja toimii apuna myös uusien ajoneuvojen hankinnassa. Palvelu on vastaus siihen, miten digitalisaation avulla voidaan vähentää päästöjä.

MEP Henna Virkkunen: ”Eurooppalaisessa liikennepolitiikassa on kaksi megatrendiä”

Euroopan parlamentissa ja sen liikenne- ja energiavaliokunnissa työskentelevä MEP Henna Virkkunen nostaa esiin eurooppalaisen liikennepolitiikan kaksi megatrendiä: päästöjen vähentäminen ja digitalisaatio.

- Suomalaiset kunnat ja kaupungit ovat hyvin sitoutuneita ilmastotavoitteisiin ja monet ovat asettaneet tavoitteeksi olla hiilineutraaleita jo vuoteen 2030 mennessä. Liikenne on kuitenkin hankala ja haastava sektori, koska liikkumisen tarve kasvaa koko ajan. Tyytyväisenä voin todeta, että Suomi on Euroopassa merkittävä edelläkävijä ja meillä on juuri sellaista digitaalista osaamista päästöjen vähentämiseksi, jolle on valtavaa kysyntää muualla Euroopassa. Meillä on myös aivan erityistä osaamista biopolttoaineiden kehittämisessä. Tässä on taustalla vahva osaamisemme metsäteollisuudessa, kertoo **Virkkunen**.

17:llä suurimmalla kaupungilla muita tiukemmat hankintakriteerit

Jotta Suomi saavuttaa sille asetetut päästötavoitteet, on lainsäädännössämme asetettu maamme suurimmille kaupungeille muita tiukemmat hankintakriteerit. Nämä kaupungit ovat: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Oulu, Pori, Rovaniemi, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Näiden kaupunkien uusissa henkilöauto- ja kuljetuspalveluhankinnoissa jopa puolet on oltava päästöiltään puhtaita. Tällaisiksi luokitellaan laissa vuoden 2025 loppuun asti autot, joiden CO₂-päästöt ovat enintään 50 g/ km. Käytännössä tällaisia ovat täyssähköautot ja uusimmat lataushybridiautot. Vuodesta 2026 alkaen päästöiltään puhtaita autoiksi luetaan vain täysin hiilidioksidipäästöttömät autot. Käytännössä tämä tarkoittaa, että näillä kaupungeilla puolet uusista henkilö- ja pakettiautohankinnoista on oltava vuodesta 2026 eteenpäin täyssähköautoja.

Alkaako kunnissa nyt päästökikkailu?

Päästöjä pitää vähentää, mutta edes nykytilanteesta ei ole juurikaan tietoa. Uuden lain voimaantulo aiheuttaa monia ongelmia kunnissa ja muissa julkisissa hankintayksiköissä. Direktiivi pitää sopeuttaa kuntien omiin vastuullisuustavoitteisiin.

- Onko kunnilla valmius toimia ja raportoida direktiivin mukaisesti? Onko tarjolla tarpeeksi kriteerit täyttyviä päästöiltään puhtaita ajoneuvoja? Mitä maksaa sähköautoja tukevan infran rakentaminen kunnille? Ruvetaanko nyt kikkailemaan hankinnoissa niin, että direktiivi täyttyy, mutta päästöt saattavat jopa kasvaa? Hankitaanko puhtaita ajoneuvoja, jotka seisovat tallissa, eikä niillä oikeasti ajeta? Miten autojen päästöjä seurataan ja raportoidaan? Miten ylipäätään osataan tehdä oikeanlaisia hankintoja, jotta päästötavoitteet saavutetaan, Vediafi Oy:n projektijohtaja **Lasse Nykänen** kysyy.

Päästöt voidaan raportoida läpinäkyvästi myös kuntalaisille

Vediafi Oy on kehittänyt ajoneuvokaluston päästöhallintatyökalun CVW:n (Clean Vehicles Wizard), joka tarjoaa kokonaisnäkyvän kunnan tai muun hankintayksikön ajoneuvokannan päästöihin ja auttaa puhtaiden ajoneuvojen huomioinnin kalusto- ja kuljetuspalveluhankinnoissa. CVW on suomalainen verkkopohjainen ajoneuvojen CO2 työkalu. Sen idea on lähtenyt puhtaiden ajoneuvojen direktiivistä ja sitä on kehitetty yhdessä muun muassa Traficom ja Kuntaliiton kanssa. Palvelua on pilotoitu useissa kaupungeissa yhteistyössä Pohjoisen kasvuvyöhykkeen kanssa.

- Pilotoinnin avulla selvisi, että kunnilla ei ole juurikaan olemassa tietoa ajoneuvokalustonsa päästöistä, kertoo Nykänen.

CVW pitää kirjaa ajetuista kilometreistä, analysoi ja raportoi ajoneuvokaluston päästöjä, tunnistaa kaluston ongelmakohdat, kertoo esimerkiksi kuntalaisille päästöistä läpinäkyvästi ja auttaa uuden kaluston hankinnan suunnittelussa ja kilpailuttamisessa.

- Uuden palvelun avulla voidaan tehdä fiksua hankintoja, sijoittaa oikeat autot oikeisiin ajoihin ja seurata reaaliaikaisesti koko ajoneuvokaluston päästöjen pienenemistä. Jos ostetaan puhdasta kalustoa, jolla ei kuitenkaan juuri ajeta, on se tyhmintä mitä voidaan tehdä. CVW:n avulla näin ei pääse tapahtumaan, jatkaa Nykänen.

Suomalaista innovaatiota vientiin ja maailmalle

EU-tasolla liikenne on ainoa sektori, jossa päästöt edelleen kasvavat. Liikenne vastaa noin neljäsosasta EU:n kokonaispäästöistä. Uusi direktiivi velvoittaa kaikkia EU-jäsenmaita. Lähtötilanne myös muissa EU-maissa on samankaltainen kuin Suomessa. Julkisen ajoneuvokaluston päästöjen määrää ei tiedetä eikä niiden hallintaan ole toimivia työkaluja.

- Meillä on tavoitteena tehdä CVW:stä kiinnostava vientituote aluksi EU-maihin ja myöhemmin myös muihin länsimaihin EU:n ulkopuolelle, sillä ihan kaikilla on vastaavanlaiset tavoitteet liikenteen päästöjen minimoimiseksi. CVW-palvelua on pilotoitu Saksassa kuudessa eri kaupungissa. Ranska ja Espanja ovat myös osoittautuneet potentiaalisiksi vientimaiksi. EU-maista Ruotsi on meitä edellä. Siellä kaupungit ovat omaksuneet vähäpäästöisyyden paljon ennen meitä. Norjassa tällä hetkellä jo puolet julkisen puolen autoista on sähköautoja, toteaa Nykänen.

Ovatko vastuulliset yritykset kuntia edellä?

Puhtaiden ajoneuvojen hankintadirektiivi (CVD) velvoittaa kaikkia EU-maiden julkisia hankintayksiköitä, kuten kuntia, kaupunkeja, valtionhankintayksiköitä ja -yhtiöitä raportoimaan ajoneuvokalustonsa päästöt kansalliselle viranomaiselle. Suomessa raportoidaan Liikenne- ja viestintävirastolle, Traficomille. Pelkästään

kunnilla ja kaupungeilla on tällä hetkellä henkilöautoja omistuksessaan tai käytössään noin 10 000 kpl. Suomen 17 suurimmalla kaupungilla on käytössään yhteensä lähes 5 000 ajoneuvoa. Julkiset hankintayksiköt kilpailuttavat ja tekevät ajoneuvo- tai kuljetuspalveluhankintoja vuosittain reilulla 250 miljoonalla eurolla (Lähde: Rambollin selvitys puhtaan kaluston hankintadirektiivin kansallisesta täytäntöönpanosta, 1/ 2020). Yrityksissä ajoneuvomäärät ja ajosuoritteet ovat moninkertaisia ja raportointitarve nousee esiin myös siellä. Kuluttajat vaativat tänä päivänä yrityksiltä avoimuutta ja konkreettisia vastuullisuustekoja.

- Paitsi että päästöjä voidaan seurata Clean Vehicles Wizardilla reaaliaikaisesti, antaa se valmiit lain edellyttämät ajoneuvojen päästöraportit ja helpottaa näin monien työtä. Yhdistelemme useita eri datalähteitä laadukkaan ja kattavan palvelun toteuttamiseksi. Palvelu on yrityksille, kunnille ja muille hankintayksiköille järkevän hintainen. Vuosikustannukset vaihtelevat muutamista satasista muutamaisiin tuhansiin euroihin, riippuen ajoneuvokaluston ja -hankintojen määrästä. Palvelua voivat käyttää myös yritykset, jotka haluavat seurata ja kertoa läpinäkyvästi ajoneuvokalustonsa päästöistä, kertoo Nykänen.

Uuden lain noudattamista valvotaan tarkasti. Mikäli kunnat, kaupungit tai muut julkiset hankintayksiköt eivät tee lain edellyttämiä ilmoituksia ajoneuvokalusto- tai -kuljetuspalveluhankinnoista, voidaan niille asettaa uhkasakko.

Laki pähkinänkuoressa:

Direktiiviin soveltamisalaan kuuluvat julkisen sektorin tieliikenteen moottoriajoneuvojen ostaminen ja vuokraaminen, maanteiden henkilöliikennepalvelujen tarjoamista koskevat julkiset palveluhankinnat sekä tietyt liikenne- ja kuljetuspalvelut. Uutta lainsäädäntöä sovelletaan uusiin (2.8.2021 jälkeen käynnistettyihin) hankinta- ja palvelusopimuksiin. Lainsäädäntö koskee henkilöautojen lisäksi muun muassa paketti- ja kuorma-autoja, tilausmatkustajaliikennettä, kuten koulukuljetuksia, jätteiden kuljetuksia, postin ja pakettien kuljetuspalveluita. Sen sijaan direktiivin ulkopuolella ovat muun muassa hälytysajoneuvot, ambulanssit, ruumisautot ja traktorit.

Muissa, kuin maamme 17:ssä suurimmassa kaupungissa ovat päästöiltään puhtaiden ajoneuvojen laissa vaaditut vähimmäisosuudet pienemmät. Kriteerit täyttäviä ajoneuvoja on oltava 35 % Etelä-Karjalassa, Kanta-Hämeessä, Keski-Suomessa, Kymenlaaksossa, Pirkanmaalla, Päijät-Hämeessä, Satakunnassa, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Kriteerit täyttäviä ajoneuvoja on oltava 20 % Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa, Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Lapissa, Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa.

Liite:

Laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista

Lisätietoja:

Vediafi Oy, Lasse Nykänen, projektijohtaja CVW, lasse.nykanen@vedia.fi, puh. 050 303 1268

Clean Vehicle Wizard: <https://www.vedia.fi/fi/cvw-clean-vehicles-wizard-2/>

Vediafi Oy on suomalainen yritys, jonka myymät ja kehittämät ratkaisut tehostavat logistiikkaa ja tekevät siitä ympäristöystävällisempää. Ratkaisuissa yhdistyy logistiikan digitalisaatio, datapohjaiset ratkaisut ja datan hyödyntäminen ja jakaminen. Olemme ketterä ja nopeasti kehittyvä yritys, jossa työskentelee noin 20 ammattilaista yhdessä kumppaniekosysteemin kanssa Pohjois-Euroopan ja Saksan alueella. Tulevaisuudessa keskitymme toimintamme laajentamiseen kansainvälisesti ja kehitämme uusia palveluita asiakkaiden tarpeisiin. www.vedia.fi